

Η ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID-19 ΩΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ FINTECH ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Συγγραφέας: Αγγουράς Κωνσταντίνος

Φοιτητής μεταπτυχιακού προγράμματος του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου
Κύπρου

Επίβλεψη άρθρου: Τζαβάρας Παναγιώτης

Καθηγητής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Περίληψη

Η τεχνολογία έχει διεισδύσει στην καθημερινότητα των ανθρώπων και έχει αναπροσαρμόσει τις συνήθειές τους. Αυτή η επίδραση δε θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστο και τον τομέα των χρηματο-οικονομικών. Μέσω της έρευνά μας για την Ελλάδα, προκύπτουν ενδιαφέρονται και ενθαρρυντικά στοιχεία. Αναμφίβολα, η Ελλάδα, προς το παρόν τουλάχιστον, δεν αποτελεί πόλο έλξης επενδυτών Fintech. Η υψηλή φορολογία, η έλλειψη κινήτρων για επένδυση, η εσωστρέφεια, η απροθυμία των ανθρώπων για ανάληψη ρίσκου και ο περιορισμός κεφαλαίων που ήταν σε ισχύ πριν λίγα χρόνια αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την ανάπτυξη του κλάδου είτε από εγχώριους επενδυτές είτε από ξένους. Τα άκρως υποσχόμενα δεδομένα που προκύπτουν από έρευνες και υπολογισμούς, πηγάζουν από την μεταστροφή τόσο της κοινωνίας (όλο και περισσότεροι άνθρωποι υιοθετούν τακτικές Fintech) όσο και των κυβερνήσεων, οι οποίες προωθούν νομοσχέδια, καθορίζουν κανονιστικούς και ρυθμιστικούς κανόνες, προχωρούν σε συμφωνίες με εταιρείες Fintech διασφαλίζοντας την εγκυρότητα των συναλλαγών και ενισχύοντας την ανάπτυξη του κλάδου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Fintech, χρηματο-οικονομικός τομέας, Ελλάδα, Covid-19

Abstract

Technology has infiltrated our daily routine and has readjusted, improved probably, our habits. Financing and banking could not be excluded from this effect of technology.

Through the review, concerning Greece, very interesting and encouraging clouds arise. Without any doubt, Greece, for the time being, can not be accounted as a point of interest for Fintech investors. High taxation, lack of motivation to invest, introversion, reluctance of people to take risks and the capital control that was in effect a few years ago are important obstacles for the development of this field either for local or international investors. The very promising data that results from surveys and calculations, originate from conversion of society (more and more individual adopt fintech strategies) as well as the administration, which promotes bills, define regulatory rules, come to agreements with fintech companies in order to ensure the integrity of transactions and reinforce the growth of the branch.

KEY WORDS: Fintech, financial sector, Greece, Covid-19

1. Εισαγωγή

Η παρούσα έρευνα πραγματεύεται την ανάπτυξη του κλάδου Fintech κυρίως στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, είτε σε Ευρωπαϊκό είτε σε παγκόσμιο επίπεδο. Η χρονική περίοδος που εξετάζεται χωρίζεται σε δύο τμήματα, το ένα αφορά δεδομένα από το 2019 και προγενέστερα και η δεύτερη περίοδος, από το 2020 και μετά, αφορά την επίδραση που είχε η παγκόσμια υγειονομική κρίση του SARS-CoV-2, σε αυτόν τον κλάδο.

Ο όρος “Fintech” αποδίδεται στα ελληνικά ως “χρηματο-οικονομική τεχνολογία”. Σχετίζεται με την κάθε μορφής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που προσφέρονται λόγω της ανάπτυξης της τεχνολογίας μέσα από την επιστήμη της πληροφορικής. Οι υπηρεσίες αυτές έχουν να κάνουν κατά κύριο λόγο με το κομμάτι των ηλεκτρονικών πληρωμών, με διαχείριση και ανάπτυξη επενδύσεων με διάφορες μορφές χρηματοδότησης/δανειοδότησης και κατά δεύτερο λόγο σχετίζονται και με το κομμάτι των ασφαλειών και των ασφαλιστικών εταιρειών χωρίς όμως να δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα. Τα πιο γνωστά παραδείγματα Fintech είναι πρώτον, οι διάφορες ηλεκτρονικές υπηρεσίες τραπεζών που προσφέρονται μέσα από τις εφαρμογές τους, το e-banking δηλαδή, και δεύτερον, κάθε ηλεκτρονική πληρωμή που πραγματοποιούν οι άνθρωποι μέσω των κινητών τους ή μέσω υπολογιστών χωρίς να απαιτείται η φυσική τους παρουσία και σε κάποιο κατάστημα.

Το Financial technology, όπως είναι η πλήρης ονομασία του κλάδου, εμφανίζεται στην παγκόσμια κοινότητα από τότε που αρχίζει η έντονη επίδραση της τεχνολογίας στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, όσο εξελίσσονται επιστήμες όπως η πληροφορική και η ρομποτική τόσο θα αυξάνεται και επίδραση της τεχνολογίας στον χρηματο-οικονομικό τομέα. Επομένως, το φαινόμενο του Fintech αρχίζει να παίρνει μεγαλύτερες διαστάσεις με το πέρασμα των χρόνων και σίγουρα αρχίζει να αναπροσαρμόζει τμήματα της παγκόσμιας οικονομίας όπως για παράδειγμα το εμπόριο αφού πλέον οι άνθρωποι μέσα από τις διάφορες πλατφόρμες και ιστοσελίδες που χρησιμοποιούν για να πραγματοποιήσουν τις αγορές τους, δίνουν είτε με τη συγκατάθεσή τους είτε και εν αγνοία τους, την ευκαιρία στους παραγωγούς παγκοσμίως, να συγκεντρώνουν στοιχεία από τις τάσεις που επικρατούν και αυτοί με τη σειρά τους να καθορίζουν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο ορισμένες ανάγκες και επιθυμίες των καταναλωτών παγκοσμίως.

Τα παραπάνω γεγονότα, σαφώς και έχουν μελετηθεί προγενέστερα και υπάρχουν διάφορες αναφορές και έρευνες σχετικά με τον κλάδο του Fintech. Ωστόσο, η πρόσφατη πανδημία του κορονοϊού που σάρωσε και εξακολουθεί να προελαύνει σε όλες τις χώρες του πλανήτη διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του κλάδου Fintech. Τα αποτελέσματα αυτής της ανάπτυξης σε συνδυασμό με την γενικότερη εφαρμογή της τεχνολογίας στον τομέα των χρηματο-οικονομικών είναι αυτά που μελετώνται στην παρούσα έρευνα. Το επίκεντρο της έρευνας αναφέρεται κυρίως στην Ελλάδα ωστόσο δίνεται και το γενικότερο πλαίσιο σε ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο.

2. Αποτελέσματα έρευνας

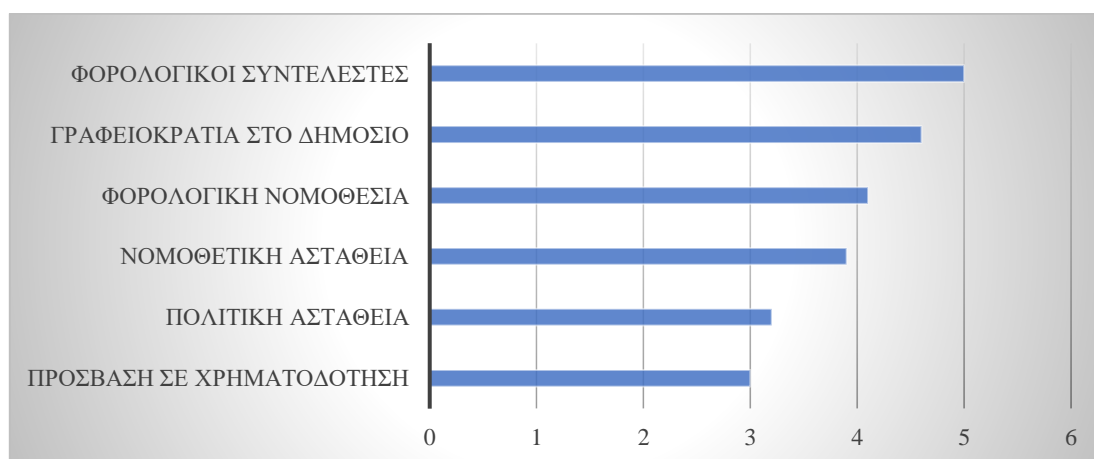
2.1.Περίπτωση της Ελλάδας

Η Ελλάδα, παραδοσιακά, είναι μία χώρα στην οποία παρατηρείται σχετικά χαμηλή ανάπτυξη καινοτόμων δραστηριοτήτων. Επομένως, και ο κλάδος του Fintech βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης. Οι περισσότερες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά του Fintech καλύπτουν το κομμάτι των πληρωμών. Από έρευνες που πραγματοποιήθηκαν μέχρι και το 2019 εντοπίστηκαν ότι εδρεύουν στην Ελλάδα εννιά (9) αδειοδοτημένα ιδρύματα πληρωμών και δύο (2) ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, με πιο γνωστό εξ αυτών τη Viva. Την ίδια στιγμή που τα νούμερα σε διεθνές επίπεδο είναι πολλαπλάσια. Ωστόσο, ένα ενθαρρυντικό στοιχείο στην έρευνα είναι ότι υπήρχε μέχρι τότε ένας σημαντικός αριθμός εταιρειών, περίπου 450, οι οποίες επιθυμούσαν να δραστηριοποιηθούν στην ελληνική αγορά.

Η χαμηλή ενασχόληση με τον κλάδο της χρηματο-οικονομικής τεχνολογίας δεν αντικατοπτρίζει τη μόρφωση και τις γνώσεις που έχουν οι άνθρωποι στην Ελλάδα όπως επίσης δεν αντικατοπτρίζει και το αρχικά έντονο ενδιαφέρον για συμμετοχή στον συγκεκριμένο κλάδο. Αναλυτικότερα, παρατηρείται έντονη μεταστροφή των νέων σε σχολές πληροφορικής, ρομποτικής κ.λπ., επιστήμες που σχετίζονται άμεσα με τον κλάδο Fintech, όπως επίσης παρατηρείται και ενδιαφέρον για συμμετοχή σε προγράμματα Fintech. Ωστόσο, αυτό το αρχικό ενδιαφέρον δεν μετουσιώνεται σε πραγματική ενασχόληση με τον κλάδο εξ' αιτίας μία ακολουθίας παραγόντων που αφορούν την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και το νομοθετικό/ρυθμιστικό πλαίσιο της χώρας. Αυτά τα εμπόδια έχουν να κάνουν με τη φορολογία, την έλλειψη νόμων

ώστε να προστατεύονται τόσο οι επιχειρήσεις όσο και οι πελάτες και την δεδομένα μικρή τοπική αγορά σε συνδυασμό με το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον που επικρατεί σε κάποιο βαθμό λόγω της πρόσφατης οικονομικής κρίσης. Τα παραπάνω στοιχεία παρουσιάζονται και στο γράφημα που ακολουθεί έπειτα από έρευνες της Global Competitiveness Index το 2018.

Γράφημα 1: Σημαντικότερα προβλήματα επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα

Σε όλα αυτά τα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες, η πανδημία που ξέσπασε στις αρχές του 2020 ήρθε να συνδράμει στην ήδη υπάρχουσα τάση ενασχόλησης με τον κλάδο Fintech. Όλο και περισσότερο οι άνθρωποι είχαν αρχίσει να υιοθετούν τα ηλεκτρονικά τραπεζικά συστήματα πληρωμών και διαχείρισης των χρημάτων τους, επομένως η πανδημία ήταν η αφορμή ώστε να προωθηθεί η γενικότερη έντονη κινητικότητα του κλάδου. Πρέπει να ξεκαθαριστεί βέβαια, ότι αυτή η κινητικότητα δεν μεταφράζεται αυτόματα και γρήγορα σε προσέλκυση νέων εταιρειών για επένδυση στη χώρα μας. Μία παγκόσμια κρίση, υγειονομικού χαρακτήρα αυτή τη φορά, προκαλεί αβεβαιότητα στο οικονομικό στερέωμα καθιστώντας δύσκολη την απόφαση για επενδύσεις.

Ωστόσο, για την ελληνική πραγματικότητα ήταν μία πολύ καλή αφορμή, αν όχι και λόγος, ώστε να γίνει έπειτα από πολλές προσπάθειες και χρόνια, ψηφιοποίηση του ελληνικού δημοσίου. Σ' αυτά τα πλαίσια κινήθηκε και η ελληνική οικονομία. Με την αναστολή λειτουργίας για μεγάλο χρονικό διάστημα των καταστημάτων λιανικής, την υπολειτουργία των βιομηχανικών μονάδων παραγωγής και την υποστελέχωση των τραπεζών η οικονομία δυσλειτουργούσε. Επομένως, έπρεπε να βρεθούν μέθοδοι εξυπηρέτησης επιχειρήσεων και πελατών ώστε να συνεχίσουν να υφίστανται καθώς η οικονομία δεν σταμάτησε να προχωράει, έστω και με αργούς ρυθμούς. Για το λόγο

αυτό, τόσο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας ανέπτυξαν εφαρμογές του Fintech. Παρατηρήθηκε έντονη ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου μέσω των ιστοσελίδων των επιχειρήσεων, οι πληρωμές υποχρεώσεων γίνονται με ηλεκτρονικό τρόπο ακόμα και διάφορες τραπεζικές συναλλαγές γίνονται με την βοήθεια ρομποτικών συμβούλων.

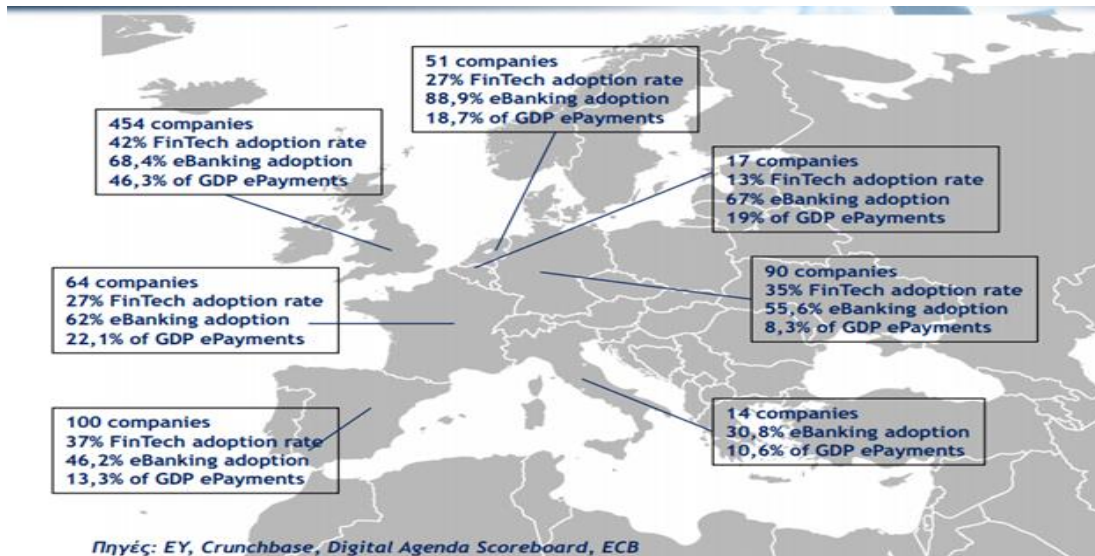
Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας, ενδεικτικά αναφέρεται ότι παρατηρήθηκε γενική αύξηση του ηλεκτρονικού εμπορίου στην Ελλάδα κατά 42,7% σε από το 2019 στο 2020. Αυτό μεταφράζεται σε 10,7 δις ευρώ το 2020 έναντι 5,8 δις ευρώ το 2019. Επίσης, οι ανέπαφες συναλλαγές αυξήθηκαν κατά 92%. Εταιρείες που προμηθεύουν το αγοραστικό κοινό με χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες, όπως η MasterCard, σημείωσαν αύξηση τζίρου της τάξης του 30%. Επιπλέον, το διάστημα της πανδημίας ενισχύθηκε η χρήση εφαρμογών πληρωμών όπως η Google Pay και η Apple Pay αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, σε έρευνες που πραγματοποιήθηκαν, το ποσοστό των καταναλωτών που πραγματοποίησε έστω και λίγες ηλεκτρονικές αγορές αυξήθηκε από 21% στο 44% του πληθυσμού και τέλος, το 50% των ανθρώπων θα συνεχίσουν σ' αυτή τη νέα πραγματικότητα (ηλεκτρονικές πληρωμές, ανέπαφες συναλλαγές κ.λπ.) και μετά το πέρας της πανδημίας.

2.2.Διεθνής πραγματικότητα

Η ανάλυση των αντίστοιχων δεδομένων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, σίγουρα διαφέρει από την ελληνική πραγματικότητα. Οι πλειοψηφία των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρκετά πιο εξοικειωμένες με τον κλάδο του Fintech και οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται είτε πριν την πανδημία είτε και κατά τη διάρκεια αυτής είναι αναλογικά πολύ πιο αυξημένες.

Τα ηνία του κλάδου κατέχουν οι Η.Π.Α. και το Ηνωμένο Βασίλειο όπου εκεί δραστηριοποιούνται η πλειοψηφία των εταιρειών και πραγματοποιούνται οι περισσότερες συναλλαγές. Ως αναδυόμενες οικονομίες για τον κλάδο του Fintech θεωρούνται η Κίνα, η Ινδία, η Ιαπωνία και ορισμένες χώρες της Μέσης Ανατολής. Σε ευρωπαϊκό, καθαρά, επίπεδο Γερμανία, Γαλλία και Ισπανία προσελκύουν μεγάλο αριθμό επενδύσεων σ' αυτόν τον τομέα και έπονται οι σκανδιναβικές χώρες, η Λιθουανία και το Βέλγιο. Τα δεδομένα της παρακάτω φωτογραφίας αφορούν μετρήσεις που πραγματοποιήθηκαν μέχρι και το δεύτερο τετράμηνο του 2019.

Σχήμα 1: Αριθμός επιχειρήσεων Fintech σε χώρες της Ε.Ε

Η ιδιαίτερη έμφαση που δίνεται στον τομέα του Fintech φαίνεται και από τις δράσεις που λαμβάνουν χώρα από τους αρμόδιους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις και τις Κεντρικές Τράπεζες των χωρών. Αρχικά, οι κυβερνήσεις των παραπάνω χωρών έχουν θεσπίσει εδώ και χρόνια νόμους ξεκάθαρους και ευνοϊκούς ώστε να προσελκύουν επενδύσεις στον τομέα του Fintech. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το 2018, όρισε κάποιες προωθητικές ενέργειες για την ενίσχυση Fintech επενδύσεων και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έκανε σαφή και πιο ευέλικτα στις επιχειρήσεις, τα κριτήρια που οφείλουν να τηρούν για την παροχή Fintech υπηρεσιών.

Είναι πολύ δύσκολο να καταμετρηθούν διεθνώς όλες οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον χώρο του Financial Technology, ωστόσο υπολογίζεται ότι ο όγκος των επενδύσεων κατά το 2018-2019, ξεπέρασε τα 110 δις δολάρια, σημειώνοντας αύξηση 36% από το προηγούμενο έτος. Οι αναλυτές εικάζουν ότι αναμένεται μεγάλη αύξηση των επενδύσεων, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς ότι μέσα σε ένα χρόνο (2016-2017) ο όγκος των επενδύσεων διπλασιάστηκε.

Οι προβλέψεις αυτές επαληθεύτηκαν παρά την παγκόσμια υγειονομική κρίση. Η αλήθεια είναι ότι κατά το πρώτο τρίμηνο, στην απαρχή της πανδημίας δηλαδή, οι επενδυτές ήταν διστακτικοί λόγω της αβεβαιότητας που επικρατούσε. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι παγκόσμιες επενδύσεις το 2019 ήταν ύψους 150,4 δις δολαρίων όταν στις αρχές και στα μέσα του 2020 ανέρχονταν σε 25,6 δις δολάρια. Ωστόσο, η κατάσταση άλλαξε ριζικά από τα μέσα του 2020 και μετά. Οι συναλλαγές αυξήθηκαν

και στο τέλος του έτους έφθασαν τα 280,5 δις δολάρια. Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζονται το σύνολο των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν στην Ευρώπη, σε χώρες της μέσης ανατολής, στις Η.Π.Α ξεχωριστά και στην Αμερικανική Ήπειρο γενικότερα:

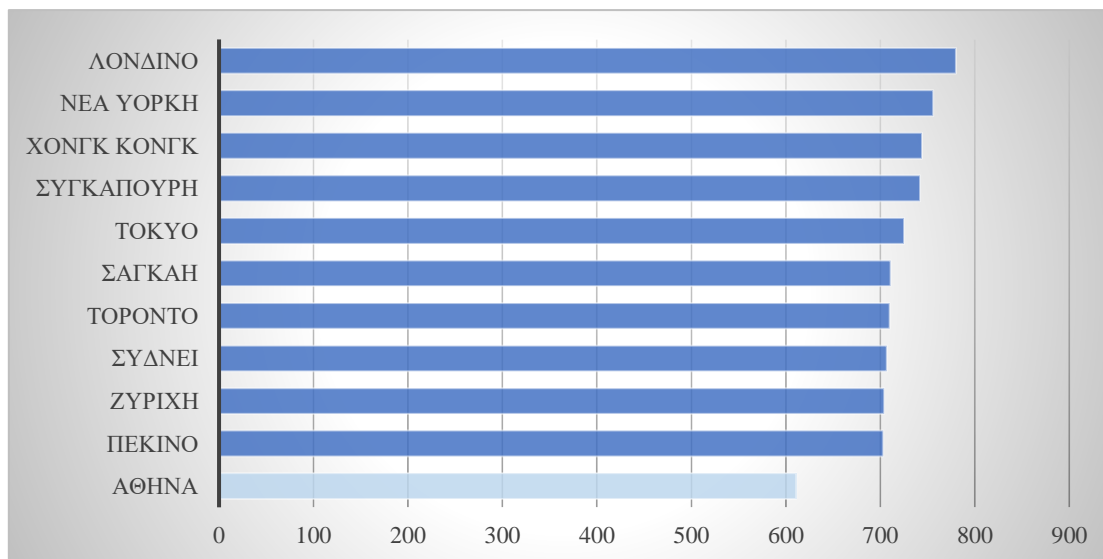
Πίνακας 1: Αριθμός επενδύσεων σε παγκόσμιο επίπεδο

Χώρα	Αριθμός επενδύσεων (σε δολάρια)
Ηνωμένο Βασίλειο	15,3 δις
Γερμανία	7,1 δις
Γαλλία	6,3 δις
Σκανδιναβικές χώρες	5,7 δις
Ισραήλ	5 δις
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	4,8 δις
Η.Π.Α.	156,2 δις
Αμερικανική Ήπειρος	164,3 δις

3. Σύγκριση

Είναι ξεκάθαρο από τα δεδομένα που παρατίθενται παραπάνω ότι ο όγκος των επενδύσεων που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα υπολείπεται κατά πολύ από τον αντίστοιχο που λαμβάνει χώρα σε κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του εξωτερικού γενικότερα. Στην ελληνική αγορά δραστηριοποιούνται περίπου 15 πιστοποιημένες εταιρείες παροχής χρηματο-οικονομικών τεχνολογιών όταν ο αντίστοιχος αριθμός σε αναπτυγμένες προς αυτόν τον κλάδο οικονομίες της Ε.Ε. ξεπερνάει τις 50 και φτάνει τις 400 όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο για παράδειγμα. Το γεγονός αυτό μαρτυρά ότι η Ελλάδα φαίνεται να μην είναι ακόμα εξοικειωμένη με τη νέα τάση που επικρατεί παγκοσμίως. Σίγουρα όμως, έστω και με αργούς ρυθμούς, γίνονται προσπάθειες για να αρχίσουν οι επενδυτές να αντιμετωπίζουν την Ελλάδα ως μέρος που προσφέρει κίνητρα για επένδυση και όχι ως μία χώρα προς αποφυγή. Στο γράφημα που ακολουθεί, έπειτα από έρευνες της Global Financial Centres Index, παρουσιάζονται μεγάλες χώρες σε διεθνές επίπεδο αναφορικά με την ελκυστικότητα που τυγχάνουν ως επενδυτικά κέντρα Fintech. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Αθήνα κατατάσσεται 84 σε 92 πόλεις παγκοσμίως.

Γράφημα 2: Ελκυστικότητα και ανταγωνιστικότητα πόλεων ως χρηματοοικονομικά κέντρα

Πιο αναλυτικά, δύο αποφάσεις της ελληνικής κυβέρνησης ήταν στρατηγικής σημασίας για την ανάδειξη του κλάδου στην Ελλάδα. Η πρώτη αφορά την υιοθέτηση της ευρωπαϊκής οδηγίας PSD2, η οποία ορίζει τις βάσεις για την εξέλιξη του κλασικού, παλαιομοδίτικου τραπεζικού συστήματος, δίνοντας ταυτόχρονα ευκαιρίες σε εταιρείες Fintech να επενδύσουν και η δεύτερη απόφαση σχετίζεται με τον νόμο για το προσωπικά δεδομένα, τον GDPR, σύμφωνα με τον οποίο ορίζονται συγκεκριμένοι και αυστηροί κανόνες αναφορικά με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, προστατεύοντας έτσι κατά κύριο λόγο όσους θέλουν να ασχοληθούν με τον κλάδο του Financial Technology.

Μία ακόμα σημαντική κίνηση για την ενίσχυση του κλάδου στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε έπειτα από πρωτοβουλία της Τράπεζας της Ελλάδος. Συγκεκριμένα, συστάθηκε το Fintech Innovation Hub, δηλαδή ο κόμβος καινοτομίας χρηματο-οικονομικών υπηρεσιών. Πρόκειται για ένα κανάλι επικοινωνίας μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος και επιχειρήσεων ή/και φυσικών προσώπων μέσω του οποίου η Τ.τ.Ε. ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για τους ρυθμιστικούς κανόνες της χώρας, αναδεικνύει ευκαιρίες και προσπαθεί να εξαλείφει κινδύνους.

Οι επενδυτές αξιολογούν αυτές τις ενέργειες ιδιαίτερος θετικά, όμως το κράτος οφείλει να συνεχίσει αυτές τις μεταρρυθμιστικές ενέργειες. Ένα μεγάλο ζήτημα γενικότερα για τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι η φορολογία η οποία είναι αρκετά αυξημένη. Το γεγονός αυτό αποτελεί αντικίνητρο για τις επιχειρήσεις να

δραστηριοποιούνται στην χώρα και καταφεύγουν σε άλλες με χαμηλότερη φορολογία και περισσότερες φοροελαφρύνσεις.

Ένα άλλο ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί σοβαρά από το ελληνικό κράτος είναι η γραφειοκρατία. Ο κάθε επενδυτής, που είτε δραστηριοποιείται στην Ελλάδα είτε σκοπεύει να δραστηριοποιηθεί στο μέλλον, επιθυμεί να γίνονται οι συναλλαγές του άμεσα χωρίς κολλήματα και εμπόδια. Πρέπει να υπάρχει μία αυτοματοποίηση μεταξύ των υπηρεσιών του ελληνικού δημοσίου, των τραπεζών και των επιχειρήσεων Fintech ώστε να λειτουργούν ομαλά και χωρίς αναστολές.

Τέλος, μία αξιόλογη ιδέα για την ανάπτυξη του κλάδου στην Ελλάδα θα ήταν η ενίσχυση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Συγκεκριμένα, τα προγράμματα σπουδών από σχολές πληροφορικής, χρηματο-οικονομικών κ.λπ. μπορούν να εμπλουτιστούν με Fintech αντικείμενα ώστε να γίνεται αξιοποίηση των ιδεών από τους φοιτητές αλλά κι αυτοί να είναι πιο εξοικειωμένοι με το αντικείμενο. Επιπλέον, θα μπορούσε να αναπτυχθούν συνεργασίες των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της Ελλάδας με αντίστοιχα του εξωτερικού, όπως το MIT, το Stanford κ.α. που ήδη έχουν υιοθετήσει τακτικές Fintech στις σχολές τους όπως επίσης να αναπτυχθούν συνεργασίες και μεταξύ ερευνητικών κέντρων της Ελλάδας και του εξωτερικού.

4. Πλεονεκτήματα/Κίνδυνοι

Ο κλάδος του Fintech τυγχάνει μεγάλης ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια και οι ευεργετικές συνέπειες αυτού του γεγονότος αντανακλώνται τόσο στην οικονομία όσο και στην κοινωνία γενικότερα. Αρχικά, εξ ορισμού επιτυγχάνεται η ψηφιοποίηση και ο αυτοματισμός της οικονομίας. Υπάρχει δηλαδή, αμεσότητα μεταξύ των οικονομικών συναλλαγών χωρίς τη μεσολάβηση εξωγενών παραγόντων που έχουν ως αποτέλεσμα καθυστερήσεις. Επίσης, με τις εφαρμογές Fintech επιτυγχάνεται και η πάταξη της φοροδιαφυγής, ενός πολύ συνηθισμένου φαινομένου στην Ελλάδα. Η διαφάνεια μεταξύ των συναλλαγών βασίζεται στις ηλεκτρονικές πληρωμές, μεταφορές χρημάτων κ.λπ. οι οποίες ελέγχονται αναγκαστικά από τις κρατικές υπηρεσίες διαφάνειας.

Μία πρωτότυπη μορφή δανεισμού που αναδεικνύεται σταδιακά λόγω της ανάπτυξης του Fintech είναι ο δανεισμός μεταξύ προσώπων (P2P, person to person). Αφορά κυρίως την χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες αναζητούν χρήματα όχι από τράπεζες και οργανισμούς αλλά από ιδιώτες. Οι συναλλαγές συνήθως

γίνονται μέσα από πλατφόρμες στο διαδίκτυο για να εξασφαλίζεται η ασφάλεια και των δύο συναλλασσόμενων. Σε αρκετές περιπτώσεις βέβαια, ο δανειολήπτης και ο δανειοδότης έρχονται σε προσωπικές συμφωνίες και καθορίζουν δικούς τους όρους. Καθώς η διαδικασία δανειοδότησης από τις ελληνικές τράπεζες γίνεται όλο και πιο δύσκολο και με πιο αυστηρά κριτήρια αποπληρωμής του χρέους, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στρέφονται προς αυτή τη μορφή δανειοδότησης. Εκτιμάται, μάλιστα, ότι αν η Ελλάδα προσεγγίσει τα επίπεδα του Ηνωμένου Βασιλείου, θα καλυφθεί η ανάγκη ρευστότητας των επιχειρήσεων με 1,5 δις ευρώ.

Τέλος, όπως κάθε μορφή καινούριας επένδυσης, έτσι και η ανάπτυξη του κλάδου Fintech με την προσέλκυση νέων επενδυτών και ενίσχυση των ήδη υπαρχόντων θα συμβάλει στη μείωση της ανεργίας. Οι εταιρείες και τα κέντρα ερευνών που θα ιδρυθούν και θα δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά θα στελεχώνονται κατά βάση από προσωπικό της ελληνικής κοινωνίας, το οποίο αποδεδειγμένα πληροί ήδη τα απαραίτητα κριτήρια επιστημονικής κατάρτισης.

Παρ' όλ' αυτά, ο αναδυόμενος αυτός κλάδος σαφώς και εγκυμονεί κινδύνους. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνες που πραγματοποίησε η εταιρεία ασφαλείας για θέματα που αφορούν το διαδίκτυο Immuni Web, αποδείχθηκε ότι από το σύνολο των επιχειρήσεων με υπηρεσίες Fintech, το 98% αυτών απειλείται από κυβερνοεπιθέσεις. Ο λόγος είναι σαφής, καθώς αυτές οι εταιρείες έχουν στην κατοχή τους και μεταφέρουν καθημερινά δισεκατομμύρια χρήματα. Λύσεις γι' αυτό το ζήτημα δίνουν συνεχώς οι διάφοροι θεσμικοί παράγοντες (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα κ.α.) σε συνεργασία με τις εθνικές κυβερνήσεις, θεσπίζοντας νόμους και ορίζοντας ένα σαφές ρυθμιστικό πλαίσιο, προσφέροντας έτσι ασφάλεια τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στο ευρύ κοινό.

Ένα άλλο ζήτημα που προκύπτει από την ανάπτυξη του Fintech σχετίζεται με τη λειτουργία των τραπεζών. Η αυτοματοποίηση της οικονομίας και οι οικονομικές συναλλαγές μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών, απειλούν με οριστική παύση λειτουργίας των τραπεζών. Αξίζει να γίνει λόγος για την αρχικά αρνητική στάση που είχαν τα τραπεζικά ιδρύματα έναντι του κλάδου Fintech καθώς είχαν το πρόσχημα ότι οι καινούριες εταιρείες δεν εποπτεύονταν από συγκεκριμένες κρατικές ρυθμιστικές αρχές. Με την πάροδο του χρόνου, όμως, οι τράπεζες αναγκάστηκαν να υιοθετήσουν κι αυτές τακτικές Fintech θυσιάζοντας όμως θέσεις εργασίας, καθώς ορισμένοι υπάλληλοι αντικαταστάθηκαν από ρομποτικούς συμβούλους. Επιπλέον, πολλές

τράπεζες αφού αντιλήφθηκαν την ανάπτυξη και αποδοχή του κλάδου Fintech είτε επιδιώκουν να εφαρμόζουν οι ίδιες τακτικές Fintech, με τη δικιά τους τεχνογνωσία, είτε συνάπτουν συμφωνίες και επενδύουν σε εταιρείες Fintech προκειμένου να εξασφαλίσουν την βιωσιμότητα τους και να βαδίζουν παράλληλα με τις εταιρείες αυτές.

Τέλος, ένας ακόμα κίνδυνος που κρύβεται πίσω από την ανάπτυξη του κλάδου αφορά τους καταναλωτές. Πλέον, με την ανάπτυξη του κλάδου εκδίδονται με εύκολο και γρήγορο τρόπο πάσης φύσεως δάνεια προς το κοινό. Αυτή η αμεσότητα και ταχύτητα των διαδικασιών ελλοχεύει κινδύνους καθώς σε αρκετές περιπτώσεις οι δανειολήπτες επωμίζονται υποχρεώσεις τις οποίες δεν γνώριζαν εξ αρχής και αδυνατούν στη συνέχεια να τις εκπληρώσουν.

5. Προβλέψεις

Από τα στοιχεία που υπάρχουν στη διεθνή βιβλιογραφία και παρουσιάστηκαν παραπάνω προκύπτουν πολύ ευοίωνες εκτιμήσεις για την περίπτωση της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, η ανάπτυξη του κλάδου Fintech μπορεί να επιφέρει πολλαπλά οφέλη στην οικονομία της χώρας. Από στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας και διεθνών ερευνητικών κέντρων προκύπτει ότι εξαιτίας των ηλεκτρονικών συναλλαγών το Α.Ε.Π. της χώρας αυξήθηκε κατά 0,2% από το 2019 έως το 2020. Οι προβλέψεις αναφορικά με το Α.Ε.Π. δείχνουν ότι μπορεί να αυξηθεί κατά 0,6% αν η Ελλάδα αγγίξει τα επίπεδα της Ευρώπης αναφορικά με την εξοικείωση στον κλάδο του Fintech και κατά 1,8% αν καταφέρει να γίνει η πρώτη χώρα στην Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Επίσης, βασική επιδίωξη των εκάστοτε κυβερνήσεων οφείλει να είναι η μετατροπή της χώρας σε πόλο έλξης επενδυτών Fintech καθώς κάτι τέτοιο θα σήμαινε αύξηση του Α.Ε.Π. από 0,1% έως 0,5%.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η συστηματική εφαρμογή του financial technology συμβάλει στην πάταξη της φοροδιαφυγής. Η Ελλάδα ανήκει στην κατηγορία χωρών με τα υψηλότερα ποσοστά φοροδιαφυγής στην Ευρώπη, επομένως σε περίπτωση που η χώρα καταπολεμήσει το φαινόμενο αυτό και πλησιάσει τα Ευρωπαϊκά δεδομένα, θα σημειωθεί αύξηση του Α.Ε.Π. κατά 1%. Μία ακόμα πιο αισιόδοξη πρόβλεψη, αναφέρει ότι το Α.Ε.Π. της Ελλάδας μπορεί να αυξηθεί μέχρι και 3,9% στην περίπτωση που η χώρα υιοθετήσει τακτικές Πορτογαλίας, που θεωρείται

πρότυπο χώρας σε θέματα ηλεκτρονικών συναλλαγών και φοροδιαφυγής. Αυτές οι εκτιμήσεις μεταφράζονται σε 700 εκατομμύρια ευρώ ή σε 2,3 δισεκατομμύρια ευρώ με βάση την αισιόδοξη πρόβλεψη.

Τέλος, η ανάπτυξη του κλάδου Fintech έχει και ευνοϊκές κοινωνικές επιπτώσεις αναφορικά με την ανεργία. Σύμφωνα με προβλέψεις που πραγματοποιήθηκαν, θεωρείται αρκετά πιθανό να επενδύσουν στην Ελλάδα περίπου 40-50 εταιρείες Fintech στο άμεσο μέλλον. Από την στελέχωση αυτών των εταιρειών θα δημιουργηθούν περίπου 2.000-3.000 νέες θέσεις εργασίες οι οποίες μπορούν να καλυφθούν από την τοπική κοινωνία.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι παραπάνω προβλέψεις, αποτελούν εκτιμήσεις και όχι σαφή μεγέθη. Συνεπώς, οι προβλέψεις αυτές είναι μία συνάρτηση και με διάφορα άλλα γεγονότα όπως η φορολογία της χώρας, το οικονομικό γίνεσθαι, τα κίνητρα που δίνονται κ.α.

6. Συμπεράσματα

Έπειτα από την περιγραφή και ανάλυση των δεδομένων που προηγήθηκε παραπάνω, αβίαστα προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο κλάδος Fintech στην Ελλάδα βρίσκεται ακόμα σε εμβρυακή μορφή. Σαφέστατα, οι ρυθμοί ανάπτυξης επενδύσεων σε υπηρεσίες Financial Technology αυξήθηκαν, ωστόσο, αυτή η ανάπτυξη μαρτυρά το μεγάλο περιθώριο βελτίωσης που υπάρχει ακόμα για την ελληνική πραγματικότητα. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, όμως, είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν μία πληθώρα μεταρρυθμίσεων και αλλαγών τόσο στον οικονομικό κλάδο της χώρας, συμπεριλαμβανομένου και του τραπεζικού, όσο και στον κοινωνικό. Οι αλλαγές αυτές, όπως παρουσιάστηκαν παραπάνω, σχετίζονται με το νομικό πλαίσιο, τη φορολογία, τη γραφειοκρατία, τη νοοτροπία και τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της τοπικής κοινότητας και την ευρύτερη οικονομική κατάσταση της χώρας. Εν αντιθέσει με τα δεδομένα της Ελλάδας, οι χώρες του εξωτερικού, τόσο στα πλαίσια της Ευρώπης όσο και πέρα από αυτήν, είχαν και εξακολουθούν να έχουν έντονη ενασχόληση με τον κλάδο του Fintech. Όπως μαρτυρούν τα οικονομικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των Κεντρικών Τραπεζών των εκάστοτε χωρών, σημαντικό ποσοστό της εθνικής οικονομίας τους στηρίζεται στις επενδύσεις στον κλάδο του

Fintech. Άλλωστε, η γενικότερη τάση που επικρατεί παγκοσμίως για ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών, ενισχύεται μέσω του συγκεκριμένου κλάδου.

Η πανδημία που ξέσπασε στις αρχές του 2020, ήταν αρωγός στη γενικότερη τάση που επικρατούσε για την καλλιέργεια και ενίσχυση του κλάδου Fintech. Τα ποσά των επενδύσεων, παρά την αρχική μείωση που σημείωσαν, εντούτοις, στο τέταρτο τρίμηνο του 2020 και στο πρώτο του 2021, αυξήθηκαν σημαντικά. Συγκεκριμένα, για την Ελλάδα, η παγκόσμια υγειονομική κρίση συνέβαλε μάλλον θετικά ώστε η οικονομία και το γενικότερο σύστημα της χώρας, να αρχίσουν να ακολουθούν τα διεθνή πρότυπα. Η χώρα έχει τις προοπτικές να αγγίξει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο επενδύσεων σε Fintech υπηρεσίες και σε ορισμένες περιπτώσεις να γίνει χώρα-πρότυπο, ωστόσο χρειάζεται ακόμα χρόνος και κυρίως αναμόρφωση του κοινωνικο-οικονομικού γίγνεσθαι.

Παραπομπές

Ηλεκτρονικές Πηγές:

Αγγελάτου, Β. Payment Components: Η ελληνική εταιρεία που εξάγει το Fintech σε 5 ηπείρους. <https://www.insider.gr/eidiseis/76071/paymentcomponents-i-elliniki-etaireia-poy-exagei-fintech-se-5-ipeiroyis>

Σιαράβας, Α. Έρευνα Pulse of Fintech Α Εξάμηνο 2020. <https://home.kpmg/gr/el/home/media/press-releases/2020/09/pulse-fintech-h1-2020-ependyseis-vc-ypsila-epipeda-stasimes-sygxoneyseis-eksagores.html>

Διακουμάκου, Ε. Η πανδημία ως ευκαιρία ανάπτυξης των χρηματοοικονομικών τεχνολογιών (fintech) στην Ελλάδα. <https://www.capital.gr/me-apopsi/3453550/i-pandimia-os-eukairia-anaptuxis-ton-xrimatooikonomikon-texnologion-fintech-stin-ellada>

Δουκίδης, Ι. Πώς τα Capital controls ενίσχυσαν το ηλεκτρονικό εμπόριο και την ηλεκτρονική τραπεζική. <https://www.fortunegreece.com/article/i-psifiaki-metamorfoosi-ton-ellinikon-trapezon-ke-to-fintech/>

Τζώρτζη, Ε. Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές με χρήση κάρτας αυξήθηκαν 30%. <https://www.kathimerini.gr/economy/561192955/oi-ilektronikes-synallages-me-chrisi-kartas-ayxithikan-30/>

Καλαμαρά, Λ. «Κύμα» ξένων επενδύσεων σε ελληνικές startups. <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1262665/kuma%20%90ksenon%20%90ependuseon%20%90se%20%90ellinikes%20%90startups>

Τζαβάρας, Π. Σχεδιάζοντας την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας στην μετά covid19 εποχή. <https://infopolis.gr/anakampsi-ellinikis-oikonomias/>

Αυξάνονται οι επενδύσεις VC σε mobility, fintech και εκπαιδευτική τεχνολογία. <http://www.sepe.gr/gr/research-studies/article/17420523/auxanodai-oi-ependuseis-vc-se-mobility-fintech-kai-ekpaideutiki-tehnologia/>

Αύξηση 42,7% στο ηλεκτρονικό εμπόριο το 2020. <https://m.naftemporiki.gr/story/1685830/auksisi-427-sto-ilektroniko-emporio-to-2020>

Ο κλάδος fintech και η σημασία του για την Ελλάδα.
<https://www.capital.gr/oikonomia/3316484/o-klados-fintech-kai-i-simasia-tou-gia-tin-ellada>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2014-2019. (2017). Έγγραφο συνόδου A8-0176/2017. Έκθεση «σχετικά με τη Fintech: Η επίδραση της τεχνολογίας στο μέλλον του χρηματοοικονομικού τομέα». https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0176_EL.html?redirect

European Commission. What is digital finance?.
https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/digital-finance_en

EY Global. Four themes driving FinTech adoption by consumers.
https://www.ey.com/en_gl/banking-capital-markets/four-themes-driving-fintech-adoption-by-consumers

KPMG. The Pulse of Fintech – Q1 Report.
<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2017/04/pulse-of-fintech-q1.pdf>

FinTech Innovation Hub. <https://www.bankofgreece.gr/en/main-tasks/supervision/fintech-innovation-hub>

Άρθρα:

Pranay G, Mandy T. (2018). Fintech: The New DNA of Financial Services. Boston: De Gruyter.

Agustin R. (2019). Fintech in a Flash: Financial Technology Made Easy. Ed.: Third edition. Boston: De Gruyter.

Flinders, Karl, (2018). TRADITIONAL BANKS TAKE ON THE FINTECH CHALLENGERS. Computer Weekly, 16-20. 5.

Wardhani, Nurhastuty K., (2021). Do financial technology firms influence bank performance? A reverse engineered pitch. Accounting & Management Information Systems, Vol. 20 Issue 1, 154-160.

Qianwen Bi, Dean Lukas R. Luke, Tao Guo Xu Sun. (2021). The impact of using financial technology on positive financial behaviors. *Financial Services Review*, Vol. 29 Issue 1, 29-54. 26.

Todd, Sarah. (2015). Morning Scan: Greece Shuttters Banks as Crisis Intensifies; Fintech's Many Fans. *American Banker*.